

پیرامون کشف حجاب در افغانستان

۲۵ آبان ۱۴۰۱ ساعت ۹:۳۱

در نهایت با شورش قبایل مسلمان علیه امان الله خان، او مجبور به کناره‌گیری زودهنگام از قدرت شد. امان الله خان در سال ۱۹۲۹ در رویارویی با معترضان، ابتدا به قندهار گریخت و سپس مجبور به فرار از کشور شد. او بعد از خروج از کشور به ایتالیا رفت و گفته شده است که در آنجا به دین مسیحیت روی آورد. بعد از فرار امان الله خان، مردم به سیاست‌های سنتی خود بازگشتند.

تا پیش از اواخر قرن سیزدهم، حجاب در همه کشورهای اسلامی امری پذیرفته شده و کاملاً قطعی بود در واقع حجاب زنان با هویت اسلامی و فرهنگی آن‌ها عجین شده بود و اهمیت آن به حدی بود که گاه اسلام و حجاب دو امر ناگسستنی و بدیهی تلقی می‌شدند. اما از اواخر قرن سیزدهم و به خصوص بعد از پایان جنگ جهانی دوم، چند کشور اسلامی، با در پیش گرفتن سیاست دین‌زدایی، تلاش‌هایی را جهت حذف حجاب آغاز کردند. افغانستان از جمله این کشورها و البته از پیشگامان اصلی این نهضت بود. عامل اجرایی این سیاست نیز شاه امان‌الله خان بود که در سال ۱۹۱۹ به قدرت رسید. امان الله خان طی سفرهایی که به چند کشور اروپایی داشت، به این نتیجه رسید که توسعه کشور با تغییرات ظاهری امکان‌پذیر است.

به قدرت رسیدن امان الله خان و تلاش او برای کشف حجاب

امان الله خان، در فوریه ۱۹۱۹ برابر با جمادی‌الاول ۱۳۳۷ به قدرت رسید. او به محض به قدرت رسیدن، تغییرات گسترده در سطح روابط داخلی و خارجی را آغاز کرد. اولین گام امان الله خان در سیاست خارجی افغانستان، اعلام استقلال افغانستان بود. او طی چندین جنگ با کشورهای همسایه از جمله هندوستان، نهایتاً اعلام کرد افغانستان بعد از این کشوری مستقل است. البته گفته شده است این اعلان استقلال به مذاق انگلیس‌ها خوش نیامد و منجر به جنگ میان افغانستان و انگلستان نیز شد. هر چند این جنگ بیش از یک ماه طول نکشید و با عقد قراردادی پایان یافت و انگلستان استقلال افغانستان را به رسمیت شناخت. دومین گام مهم امان الله خان در بعد داخلی صورت گرفت که بلافاصله بعد از اعلامیه استقلال اتفاق افتاد. بر این اساس امان الله خان چند روز بعد به مردم نوید داد که اصلاحاتی را بر پایه آزادی و برابری و، رفع بیداد و رشوه‌خواری آغاز خواهد کرد. امیرامان الله خان که خود را شاه افغانستان می‌نامید، پس از آن پیمان‌هایی را با اتحاد جماهیر شوروی و انگلستان امضا کرده و در جهت غربی‌سازی افغانستان تلاش بسیاری از خود نشان داد. ۱

در رابطه با علل امان الله خان به اتخاذ این تصمیمات و یا عوامل تاثیرگذار بر او روایت‌های متعددی وجود دارد. برخی این موضوع را با نفوذ استعمار مرتبط دانسته و معتقدند ریشه اصلی بی‌حجابی به تحولات رنسانس در اروپا بازمی‌گردد. در این دوره همزمان

با انقلاب صنعتی، زنان وارد بازار کار شدند و به تدریج تغییراتی در سبک پوشش آن‌ها به وجود آمد. همزمان با تحولات رنسانس، تکاپوهای استعماری نیز آغاز شد و دامنه این اقدامات کم کم کشورهای اسلامی را نیز فرا گرفت و به صورت سلاحی کارآمد برای تضعیف معنویت و اخلاق و سقوط اسلامی به کار گرفته شد و استعمارگران در جهت ترویج آن از هیچ اقدامی فروگذار نکردند. در این راستا واژه‌های بسیاری تغییر کرد، مذاهب جدیدی توسط استعمار ساخته شد. حرف‌هایی در قالب علمی مطرح گردید و ۲۰۰۰ تغییراتی که در نهایت با گسترش استعمار، دامنگیر کشورهای اسلامی نیز شد. اما برخی نیز اقدامات امان‌الله خان را مربوط به سفر او به اروپا می‌دانند. بر این اساس امان‌الله خان در فاصله سال‌های ۱۹۲۷ و ۱۹۲۸م یک سفر زنجیره‌ای به کشورهای فرانسه، سوئیس، آلمان، بلژیک، انگلیس، هلند، ترکیه، هندوستان، مصر و ایران به عمل آورد. او به شدت شیفته مظاهر تمدن غرب بود و روابط صمیمانه‌ای با رضاخان پهلوی در ایران و مصطفی کمال آتاتورک در ترکیه برقرار کرد. ۳.

آغاز سیاست‌های کشف حجاب و واکنش مردم

سیاست امان‌الله خان در کشف حجاب زنان و تغییر پوشش مردان با اجبار همراه بود. او از مردان به خصوص مقامات دولتی خواست که ریش‌های خود را بتراشند و لباس‌های غربی به تن کنند. ۴. سیاست کشف حجاب اجباری او نوعی دهن‌کجی به خواسته‌ها و اعتقادات مسلمانان از جمله شیعیان بود. امان‌الله خان، زنان را مجبور کرد بعد از تصویب قانون کشف حجاب، بدون چادر و روبند در اماکن عمومی و دولتی حضور یابند. او اعلام کرد فرد یا افرادی که از این قانون تخلف نمایند، مجرم تلقی خواهند شد. امان‌الله خان با رواج بی‌حجابی و ایجاد مدارس مختلط، دستور داد تا مردم مسلمان افغانستان، همگام با ایران، به سبک اروپائیان، با کلاه شاپو رفت و آمد کنند. او با این اقدامات محدودیت‌های متعددی برای آنان ایجاد کرد. ۵. امان‌الله خان، با اقدامات خود، دشمنی بخش مهمی از مردم افغانستان را ایجاد کرد. گرچه بخش کوچکی از مردم با او در اجرای این سیاست همگام شدند؛ اما بخش دیگری از جمعیت نیز به اعتراضات پی در پی علیه او و سیاست‌های اجباری‌اش پرداختند. در نهایت با شورش قبایل مسلمان علیه امان‌الله خان، او مجبور به کناره‌گیری زودهنگام از قدرت شد. امان‌الله خان در سال ۱۹۲۹ در رویارویی با معترضان، ابتدا به قندهار گریخت و سپس مجبور به فرار از کشور شد. او بعد از خروج از کشور به ایتالیا رفت و گفته شده است که در آنجا به دین مسیحیت روی آورد. بعد از فرار امان‌الله خان، مردم به سیاست‌های سنتی خود بازگشتند.

سخن‌نهایی

امان‌الله خان، آتاتورک و رضاشاه، از پیشگامان کشف حجاب اجباری و استقرار نظام سکولاریستی در کشورهای همسایه در قرن سیزدهم و چهاردهم هستند. گرچه اصلاحات هر سه فرد در برخی از ابعاد تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته اما اهداف و روش‌های اجرایی هر سه آن‌ها یکسان بود. با این حال، یکی از تفاوت‌های اساسی اصلاحات امان‌الله خان نسبت به آتاتورک و رضاشاه، کم‌رنگ بودن بعد خشونت در اجرای سیاست کشف حجاب بود. گرچه امان‌الله خان نیز اصلاحات خود را با زور و اجبار پیش برد؛ اما خشونت به کار گرفته شده توسط او به خصوص در رابطه با روحانیون بسیار کمتر بود. با این حال فرجام کار امان‌الله خان نیز تفات چندانی با سرنوشت رضاشاه نداشت و در نهایت به شکست زودهنگام منجر شد.

منابع

۱. هدایت الله بهبودی، روز شمار تاریخ معاصر ایران، جلد ۳، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ۱۳۸۵، ص ۶۱۰.
۲. جمعی از نویسندگان، دانستنی‌های حجاب، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان کهگیلویه و بویر احمد، ۱۳۸۹، ص ۱۲.
۳. روز شمار تاریخ شمسی، قمری، میلادی، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰، ص ۱۹۹۳.
۴. قربانعلی محقق ارزگانی، بررسی ریشه‌های تاریخی تشیع در افغانستان، قم، مجمع جهانی شیعه‌شناسی، ۱۳۹۰، ص ۲۲۸.
۵. مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان، همان، ص ۱۹۹۲.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/48989/پیرامون-کشف-حجاب-افغانستان>